

sa laskussa. 1970-luvulla alettiin jopa puhua pubien kuolemasta. Vuonna 1971 paikallisia oli kuitenkin yksi jokaista kahdeksasataa englantilaista kohden. Jenningskin kantaa huolta tämän yhteisöllisyyden muodon puolesta, vuonna 2006 pubeja oli enää yksi tuhatta englantilaista kohden. ”Pubilla on nykyisin”, päättää Jennings teoksensa, ”pienempi rooli kuin koskaan aikai-

semmin.” Vuonna 1988 pubien sallittiin olla auki myös iltopäivällä ja vuonna 2003 450-vuotinen sääntely kumottiin kokonaan.

Kun ensimmäisen maailmansodan aikaan pubissa istuminen oli pahe, siitä tuli toisen maailmansodan aikaan kotirintaman kestävyyttä kuvastava hyve. Pubien sisustusta ja atmosfääriä tarkastellessaan Jennings havaitsee-

kin, että kaikkina aikoina keskeinen paikallisen rooli on ollut olla muistutus siitä, miten asiat eilen tuntuivat olleen paremmin ja helpommin hallittavissa. Harkailuun sopii pubien historiakin lopettaa, nykyisin huolta ihmisten juomisesta kannetaan toisin, ei enää vain anniskeluaikoja ja -paikkoja tarkkaillen.

Rakasta, kärsi ja unhoita – itsesi

SEPPO HELMINEN

Sairaanhoidajan työ nähdään kutsumustyönä, mutta vapaahetimitöyön paitaan sitä ei saa pukea, vaikka siltä kiinnostus alaa kohtaan tuntuukin. Potilaitten ja omaisten paine sekä sairaaloiden byrokratia ja hierarkia ovat synnyttäneet tilanteen, jossa hoitajien syyllisydentunnetta on käytetty häikäilemättä hyväksi. Sairaanhoidajien työolot ovat työmarkkinoiden ja kunnallispolitiikan marginaalia.

Julkishallinnon liike-elämästä omima ”uususkonto”, New Public Management, on tuonut vähenevien valkotakkien tilalle harmaapukuisia ”hallintoheikkejä”, erilaisia konsultteja tai ekonomisteja. Heidän puhunnastaan ja ajattelustaan on karstittu se, mitä kutsumme sosiaalisiksi tai inhimillisiksi. Ne ovat kääntyneet euroiksi: on säästettävä, leikattava, kuohittava. Säästöä on se, että liian pienellä hoitajamäärällä hoidetaan liian suuria potilasmääriä.

Päätöksentekijöiden arvojär-

jestys ilmenee pienessä tuokiossa, jonka Kaarina Davies vilauttaa. Hän katselee ikkunasta, miten parinkymmenen neliön ruusupenkkiä hoitelee kolme naista. Hetken päästä paikalle tulee autonkuljettaja ja pari muuta päällepäsmäriä katsomaan, joko kuihtuneita varsia voisi kipata autoon. Samaan aikaan hänen osastollaan hoidetaan kuuden henkilön voimin kolmeakymmentäkuutta huonokuntoista ja ruusujakin piikkikkäämpää potilasta. Moraali, joka ilmenee tekoina toisia ihmisiä kohtaan, on vammautunut onnettomuudessa, jota kutsumme elämäksi.

Raskaitten ihmisten nostoista hoitaja ei saa raavaan miehisen työn lisää. Eikä oksennusten ja muiden jätteen korjaamisesta tule palkkioita, joita talkkarit tai huoltoyhtiön siivoajat saavat lattioita humalaisten jäljiltä putsatessaan. Mutta pahin taakka on kiire. Työtä ei määritä se, mitä pitäisi tehdä, vaan se, mitä ehditään tekemään. Po-

Kaarina Davies
Rankka kutsumus
Sairaanhoidajan päiväkirja
Nemo, 2007
158 s.

tilas ei pääse suihkuun, harjoittelijaa ei ehditä ohjata eikä vaihtuvia sijaisia ohjeistaa. Vanhuk- sia ei ehditä kuunnella, ja niinpä he keksivät uusia vaivoja saadakseen edes hiukan huomiota. Hoitovirheiden ja ”läheltä piti” -tilanteiden uhka on kiireessä aina läsnä. Hoitajilla ei ole aikaa edes keskustella keskenään ja purkaa näin tilanteita. Seminkin kun hoitajat tekevät paljon muitakin töitä pyykinpesusta siivoukseen, joihin ei nyt välttämättä tällaista koulutusta tarvittaisi. Se on tuhlaamista. Mutta vanha kamreeritottuus sanoo, että on säästettävä, maksoi mitä maksoi. Ja maksamaanhan se on tullut. Ja tulee.

Hoitoalan yhdeksi motivoivaksi välineeksi osoittautuu kyykyttäminen, jolle hyvän kasvualustan tarjoavat päättyöoikeudet ja sijaisuudet. Ne ovat pesittyneet alalle niin, että on perustettava sijaiskoordinaattorin virkoja, jottei osaston- tai ylihoitajien koko työaika kuluisi tilapäistyövoiman organisoimiseen.

”Sijaiset juoksevat odottamisen oravanpyörässä: vapautuvia virkoja kytätään monta vuotta. Sitä ennen kytätään pitempiä sijaisuuksia ja kilpaillaan jatkuvasti toisten sijaisten kanssa. Järjestelmä opettaa, että ’parstakerroin ja miellyttämisen halu vaikuttavat työn saantiin, ei ammattitaito’. Tehdään sairaanhoitajakoulutuksella pienempipalkkaisia perushoitajan töitä. Työsuhteita katkotaan niin, ettei kestä- ja talvilomia ehdi kertyä.”

Kaarina Daviesin raporttikirja on ”säästökirja” siinä mielessä, että se kertoo, mitä säästöt ovat tehneet sairaala-arjelle, hoitajien työkäytännöille ja niiden myötä potilaan asemalle. Säästetty on, mikä on vaikuttanut hoitotyön lattiatasoon. On säästöjä ja ”säästöjä”:

”Resursseja tuhlataan väärässä päässä ja väärissä asioissa säästetään. Potilaita, jotka eivät tarvitse sairaalahoitoa, pidetään kalliilla sairaalapaikoilla, ja samaan aikaan jonossa on sairaita ihmisiä, jotka todella tarvitsisivat sairaalatasoista hoitoa. Kaikki johdetaan siitä, ettei ole tarpeeksi oi-

keanlaisia jatkohoitopaikkoja, eikä niiden tarve lähivuosina ainakaan vähenemään.”

Valtionhallinnon tuottavuusohjelma on näivettynyt pelkäksi henkilöstömäärän vähentämistavoitteeksi. Ei puhuttakaan (tai enintään sitä) työprosessien kehittämisestä, työtehtävien uudelleenmuotoilusta tai tarkoituksenmukaisista työnjaoista ja vastuukysymyksistä. Mutta paperia tulee. Dokumenttia, raporttia, kaikenlaista A-nelosta.

”Johtavalta henkilökunnalta ei saa tunnustusta, vaikka selviytyy kiireisistä ajoista tai antaa hyvää hoitoa henkilöstöpulasta huolimatta. Tärkeintä johtajille on dokumentointi ja muodollisten sääntöjen noudattaminen.”

Se on näytön paikka. Ei potilaille, vaan vielä ylemmälle johdolle. Ja vain paperilla.

Inhimillinen hätä ja institution elämä ovat yhteismitattomia. Dokumenttiromaanissaan *Veli* Liisa Laukkarinen kirjoitti toistakymmentä vuotta sitten:

”Nämä hyvät yhteiskunnan laitokset, omat ja itse maksamamme. Ne tuntuvat olevan kuin lasin sisässä. Elävät omaa itsetarkoituksellista elämäänsä, kuluttavat omaan sisäeritykseen tarvitsemansa määrän inhimillistä hätää ja siitä hyvästä antavat turvallisen kuvan niin että ainakin ne, jotka eivät joudu näihin kiiltäviin laitoksiin oma-kohtaisesti tutustumaan, voivat elää rauhassa omaltatunnonaan: onhan meillä kutakin ongelmaa

varten oma instituutio. Mitä muka vielä tarvitaan?”

Uudessa työehtosopimuksessa tehyläisille laukeaa kahden prosenttien korotus, jos henkilöstömäärä on vuonna 2010 sama kuin vuonna 2006. Tehy asetti tehokkuuden mittariksi henkilöstönsä, sen käsien vähäisyyden. Henkilöstösäästöjä koskevassa sopimuskohdassa vain sivutaan terveydenhoidon laatua hurskastelemalla, että ”laadun ylläpitäminen on erityinen haaste”. Kun ns. tuloksellisuutta mitataan ilman vaikuttavuutta, lienee sama, rahdataanko yhä sairaampaa mummoa joka toinen kuukausi ambulanssilla sairaalaan vai käveleekö sairaalan ovesta ulos kuusi tervehtyvää kansalaista vuodessa. Sairaala ei ole mikään varasto. Jopa varasto tietää, minne tavara on lähetetty, kun se on ovesta lähtenyt. Terveydenhoito on terveyden hoitoa. Ei huonovointisten asumispalveluja.

Daviesin kirja sai Mielenterveysseuran kunniamaininnan ja oli ehdokkaana Tieto-Finlandiassa, jossa ehdokkaana aiemmin on ollut suurmies- ja sotahistorioita. Sotakirjahan tämäkin on, hoivasotaa Hyvinvointi-Suomessa. Pieniä ihmisiä hoitamasena ja hoidettavina. Pienisieluisia mielisiä harmaissa puvuissaan johtamassa jotain, joka on jäänyt paperisodaksi, jossa sosiaalinen ja inhimillinen on käännetty euroiksi. Rahaksi, jota ei saisi käyttää.